

Semja um kjarnorku- vápnafrí Norðurlond

Á politiskum stigi er göngd aftur komin á orðaskiftið um Norðurlond sum kjarnorkuvápnafrítt umveldi, og millumtjóða tingmannanevndin, sum arbeiðir við málinum, væntar at koma fram við nøkrum itøkilgum næsta summar.

Føroyingar hava ikki verið teir aftastu í orðaskiftinum. Føroya Løgting var sum kunnugt tað fysta tingið í Norðurlondum at lýsa land-, sjóar- og havokið at vera kjarnorkuvápnafrítt. Hesum tekur meirlutin í Løgtinginum undir við.

Tá norðurlandska tingmannaráðstevnan var í Keymannahavn fyrri einum ári síðan um spurningin, talaðu føroysku umboðini — við einum undantaki — sum við einari rødd.

Røðurnar og viðmerkingarnar á ráðstevnunini vóru fyrri stuttum savnaðar í bókling. Fyri at taka aftur í aftur loyva vit okkum at endurgeva røðurnar hjá teimum føroysku tingmonnum, ið hildu røðu. Tað vóru Jóhannes Dalsgaard, Erlendur Patursson, Jógvan Sundstein og Adolf Hansen. Asbjørn Joensen var eisini við á ráðstevnunini.

Nordisk Parlamentariskerkonferens om

ORDEN SOM ATOMVÅBENFRI ZONE

Jóhannes Dalsgaard fyrri Javnaðarflokkin:

Hr. formand, kære nordiske venner. Nogen må tage det første skridt, udtalte Anker Jørgensen i går. Det er præcis denne holdning, som ligger bag det færøske Lagtings beslutning om ensidigt at erklære Færøernes land- og søområde for en atomvå-

benfri zone. Baggrunden for denne lagtingsbeslutning skal ses i følgende forhold: For det første FN's deklaration fra 1978 om afskaffelse af atomvåben, hvor det klart er sagt, at en atomvåbenfri zone er et vigtigt skridt i retning af afspænding.

For det næste det færøske folks totale mangel på militære traditioner. Vi har aldrig været i krig, og vi har aldrig haft noget militær. Og for det tredje en meget stærk folkelig opinion imod atomoprustning og den globale trussel fra denne. For det fjerde var det tænkt som en demonstration imod stormagternes skalten og valten med de små nationers skæbne, og for det sjette var det en moralsk og politisk håndsrækning til de kræfter i Norden, som ønsker en atomvåbenfri zone.

Men denne lagtingsbeslutning gav også et advarselssignal til dem, som tror, at man kan skabe en atomvåbenfri zone i Norden uden at tage Vestnorden med, dvs. Grønland, Island og Færøerne. Jeg vil derfor benytte lejligheden til at takke dem, som på denne konference har peget på Vestnorden som en uundværlig del af den atomvåbenfri zone.

Vi i det færøske socialdemokrati går stærkt ind for den atomvåbenfri zone i Norden. Vi gør det ikke så meget ud af fra sikkerhedspolitiske motiver. Vi tror helt enkelt ikke, at man kan forsvare et lille land som Færøerne eller noget land i det hele taget med atomvåben. Vi mener, at et forsvar med atomvåben er et umoralsk forsvar. Vi tror mere på zonens moralske og afspændingsmæssige betydning. Vi tror på dens tillidskabende virkning, og vi tror, at denne virkning bliver ganske kraftig med den status og den geografiske placering, som de nordiske lande har i verden. Vi er ikke blinde for de store problemer, der knytter sig til en fælles nordisk zoneerklæring. Jeg tænker på problemer som kontrolsystemerne og stormagtgarantiene, for ikke at tale om de helt specielle problemer som Nordatlanten indebærer. Men vi bør ikke lade os afskrække af disse problemer, men gå igang, tage det første skridt.

Her er spørgsmålet: Hvordan gør man det? Vi tilslutter os tanken om, at der skabes et fælles nordisk organ gennem en parlamentarisk deltagelse, som kunne arbejde videre med alle de tanker og synspunkter, som denne konference hidtil har demonstreret.

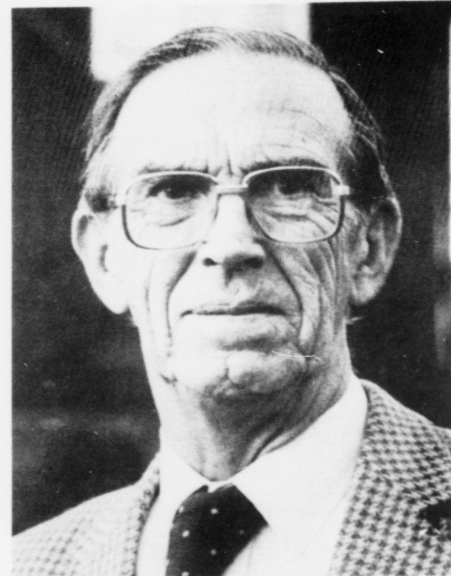
Jeg vil henstille, at Færøerne og Grønland og Åland bliver repræsenteret i et sådant organ, selvom disse nationer som i vores tilfælde en del af det danske statsfællesskab ikke har nogen selvstændig sikkerhedspolitik. Dette, at vores sikkerhedspolitik juridisk og statsligt set

udformes i København, forhindrer os ikke i Tórshavn at diskutere sikkerhedspolitiske problemer og fatte sikkerhedspolitiske beslutninger. Men det er en problematik, som ikke hører hjemme i dette forum naturligvis.

Jeg har allerede ligesom mid kollega Sundstein fra Folkepartiet nævnt, at en atomvåbenfri zone, der blot omfatter det egentlige Skandinavien, ville være en dårlig løsning set ud fra et nordisk synspunkt, eftersom hele det nordiske samarbejde er baseret på et historisk og kulturelt fællesskab. Jeg vil tillade mig at gå lidt nærmere ind på denne problematik. Det er klart, at zonens geografiske udstrækning omfattes af de respektive landes national- og territorialgrænser dvs. 3 miles søgrænser. Dette betyder, at vi i Nordatlanten vil få en atomvåbenfri zone adskilt af meget store havområder. Vi, som bor i Nordatlanten, kan med vore egne øjne se, at der foregår en meget kraftig militær oprustning af NATO's og Warszawa-pagtenes sømilitære kræfter. At denne opbygning skulle være uden atomvåben, er der ingen i Vestnorden, som tror på. Det bliver derfor en skæv balance i den atomvåbenfri zone, i og med at atomoprustningen fortsætter uhindret i havområderne, der omgiver 4 af Nordens 8 nationer. Ja, vi kan endda komme til at opleve, at Østnorden forbliver en lavspændingszone, imens udviklingen går i den modsatte retning i Vestnorden og i Nordatlanten.

Det færøske socialdemokrati er derfor af den opfattelse, at zonen bør udbygges med traktater, der på længere sigt kan gøre hele Nordatlanten til en atomvåbenfri zone. Men vi vil ikke forsinke den proces, som nu er igang, hvor vi virkelig tror, at tidens fylde er kommet. Vi vil ikke forsinke denne proces, og vi accepterer naturligvis, at man begynder med en zone, der, som jeg nævnte før, forbliver adskilt af store havområder. Men vi beder meget dem, som skal behandle disse sager i det organ, som vi har for øje at oprette, og som skal fatte de beslutninger, der følger af dette, om at overveje disse problemer meget grundigt. Dvs. at vi ønsker denne problematik diskuteret i det organ, som nogle var inde på i går.

Til slut, hr. formand, skal jeg bringe en hilsen fra vores regeringschef Atli Dam og ønske et godt resultat for denne konference. Tak skal De have.

Erlendur Patursson fyrri Tjóðveldisflokkin:

Hr. diráttur, det er en farefuld en, vi lever i, men vi må fremfor alt være optimister. Vi må ikke bare håbe, vi må tro, at det kan lade sig gøre at skabe varig fred. Men vi bør også være realister, vi må erkende faren og gøre en indsats for at afværge denne fare med de nødvendige midler. Og som ansvarlige politikere har vi forpligtelser, forpligtelser mod vore folk i Norden, ja mod hele menneskeheden.

Man taler om en tredje verdenskrig. Men der kommer ingen tredje krig, bare en verdensdelelggelse, så stor og omfattende, at vi i dag overhovedet ikke kan forestille os, hvor stor og omfattende den bliver.

På vor klode i dag lever 5 milliarder mennesker. Det kan ikke være rigtigt, at disse milliarders skæbne, om de skal have lov til at leve, eller de skal gå undergang, ødelæggelse, ja total udslettelse i møde, at dette spørgsmål om liv eller død alene skal lægges i hænderne på supermagterne og deres generaler og politikere. Vi kan heller ikke acceptere, at man opstiller kunstige modsætninger mellem folkene i disse blokke. Folkene i vest har ingen fjender blandt folkene i øst. Folkene i øst har ingen fjender blandt folkene i vest.

Modsætningerne findes bare mellem på den ene side hele menneskeheden, hvor alle har samme ønske: fred, og på den anden side de generaler og politikere, som med deres våben og teknik med et enkelt tryk på en udloser er i stand til at tilintetgøre hele verdens befolkning, endda flere gange. Disse

realiteter må vi se i øjnene.

De nordiske lande har valgt forskellige sikkerhedspolitiske veje. Det må vi tage til efterretning. Men sikkerhedspolitik og fredspolitik er ikke, eller behøver ikke at være identiske. Derfor: Selvom vi har forskellig sikkerhedspolitik, kan vi have fælles fredspolitik. Og det er det, som vi bør stille imod.

Hvor skal vi så begynde? Tanken om atomvåbenfri zoner er ikke ny, men er alligevel stadig aktuel, og vi bør tage til efterretning. De forenede Nationers støtte til disse bestræbelser. Lad mig da igen minde om, at først det færøske Lagting og dernæst det grønlandske Landsting allerede for et par år siden har erklæret henholdsvis Færøerne og Grønland atomvåbenfri zoner. De forenede Nationers erklæring om de atomvåbenfri zoner var ikke af sikkerhedspolitisk art, men var en konstatering af, at oprettelse af sli-ge zoner ville være en vigtig indsats for bevarelsen af fred i verden.

Lad os da her i Norden følge den af De forenede Nationer anviste vej ved at etablere os som atomvåbenfri, hele Norden, fra Grønland i vest til Finland i øst.

Vi i Norden har mange problemer at slås med, politiske, økonomiske osv. Så vigtige disse problemer er, overskygges de af det største spørgsmål om at overleve eller gå vor undergang i møde. Hvad nytter det, at vi i dag løser vore politiske og økonomiske problemer, hvis vi i morgen får en atombombe i hovedet? Tak.